

Vzgoja v času pandemije zahteva izgradnjo inovativnih učnih okolij – primer vzgoje z umetnostjo

Darja Štirn, Petra Štirn Janota

RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI S KULTURNOUMETNOSTNO
VZGOJO

Zaključna konferenca projekta SKUM
Koper, 20. maja 2022

Oris predavanja

- Pokazati, katere nevralgične točke smo v času pandemije in šolanja na daljavo zaznali skozi raziskave in analize ter v stiku z dijaki in vzgojitelji ter učitelji vključenimi v projekt *Razvoj sporazumevalnih zmožnosti s pomočjo umetnosti (SKUM)*
- Na konkretnih primerih pokazati, kaj smo poskušali doseči z umetniškimi projekti v času zaprtja vrtcev in šol v projektu *SKUM*

Kaj o posledicah šolanja na daljavo in splošnem stanju med otroki in mladostniki govorijo raziskave?

- Večji kulturni in politični angažma (Raziskava Mladina 2020)
 - Zanimanje za kulturo in umetnost (23% 2010, 43% 2020)
 - Zanimanje za politiko je še vedno nizko, a višja stopnja družbene angažiranosti (udeleženosť na protestih 48% 2020)

- Porast duševnih stisk (Raziskava Mladina 2020, Raziskava NIJZ 2021)
 - Občutenje stresa (17% 2010, 36% 2020)
 - Osamljenost (9% 2010, 30% 2020)
 - Povečanje naveličanosti, apatičnosti, utrujenosti, nejevoljnosti in žalosti, razdražljivosti, upad motivacije in koncentracije, občutkov dvoma v svoje sposobnosti v drugem valu Covid-19
- Ob šolanju na daljavo je zaznati pri otrocih slabši besedni zaklad in pismenost, slabše branje, nemir, težave z zbranostjo (Raziskava NIJZ 2021)
- Vsak 5 otrok občuti stisko, napetost in strah pred prihodnostjo; večina rešuje svoje stiske sama oziroma se o njih ne pogovarja z odraslo osebo (Raziskava Unicef 2021).

Katere teme smo ob stalnem kontaktu s prakso prepoznali kot aktualne, kritične?

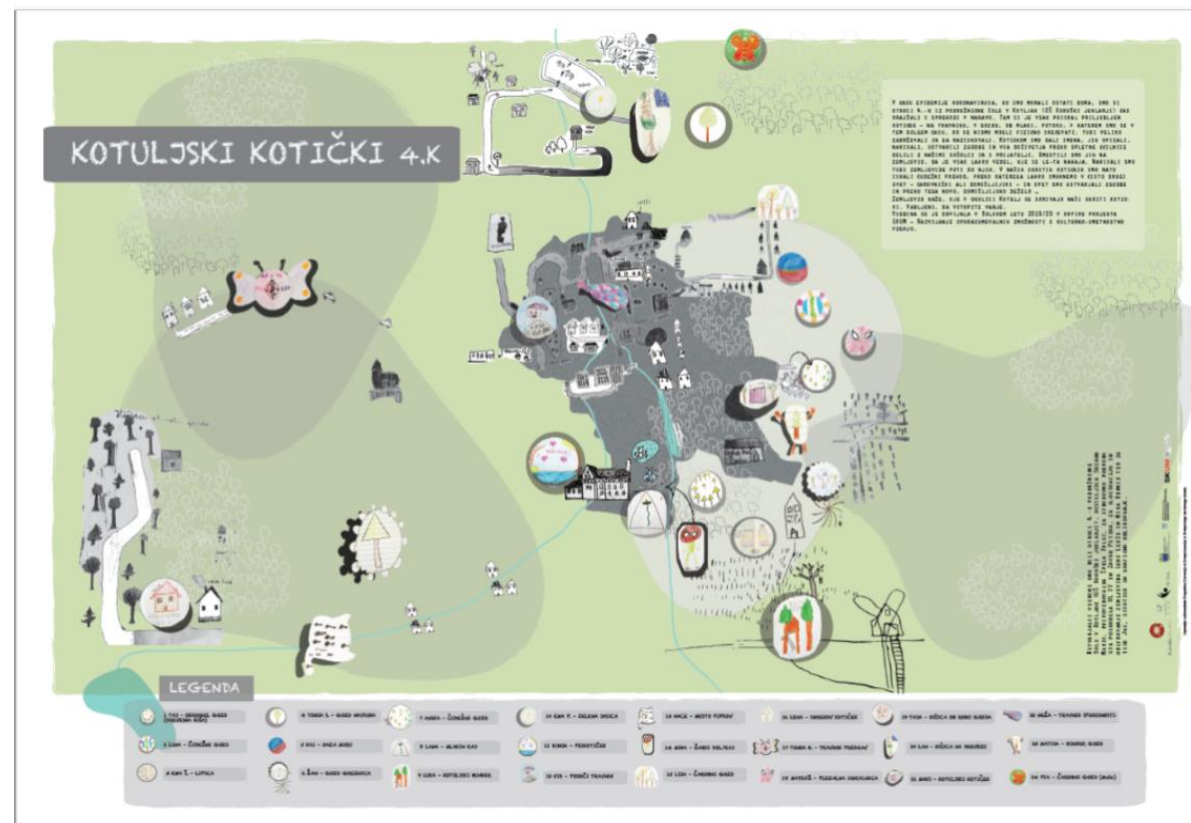
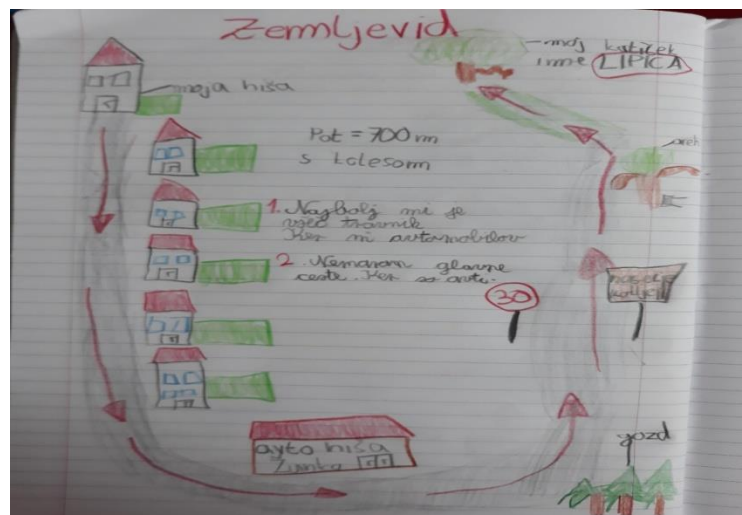
- Ukvarjanje s tehničnimi težavami (vzpostavitev komunikacije z otroki /starši v primeru vrtca, vzpostavitev spletnih učnih okolij, ...)
- Premislek o načinih podpore za vrtčevske otroke in o možnostih nadaljevanja ter oblikah izpeljave učnih vsebin, ki so jih pred pandemijo že izvajali na šolah v sodelovanju z umetniki in kulturnimi institucijami
- Ugotavljanje, da so otroci in dijaki vedno manj motivirani in odzivni pri izobraževanju na daljavo in da imajo učitelji težave s poučevanjem
- Pri vračanju otrok in še posebej dijakov v šole so se pokazale številne duševne stiske.

Teme, ki smo jih ob zaprtju in postopnem odprtju šol in vrtcev skozi aktivnosti naslavljali v SKUM-u

- Vzpostaviti vrstniški socialni prostor s projekti, ki zahtevajo sodelovanje
- Spodbujati kreativno rabo IKT
- Kontekstualizirati učne vsebine:
 - Boljše zaznavanje sebe v času zaprtja šol
 - Vzpostavljanje aktivne drže v svetu in naslavljanje problemov, povezanih z digitalizacijo življenja in izobraževanja
 - Poglobljanje učnih vsebin z rabo umetniških jezikov (metafor)
- Učne vsebine povezati z učenjem v realnem okolju
- Dosežke projektov predstaviti širši javnosti v lokalnem okolju

Vzpostaviti vrstniški socialni prostor s projekti, ki so zahtevali sodelovanje

- Skupaj s pedagoškimi delavci in umetniki smo si prizadevali **vzpostaviti socialni prostor** med otroci in mladostniki, jih povezati v času, ko so vsak zase in jim pomagati k občutljivem zaznavanju in izražanju sebe v tem času in sočutnem doživljanju drugega.

PRAVLJIČNI PROSTORI – KOTULJSKI KOTIČKI,
OŠ Koroški jeklarji, OPŠ Kotlje, (4. razred,
 učiteljica Suzana Makič, pripovedovalka Špela Frlic, slikarka
 Lene Lekše)

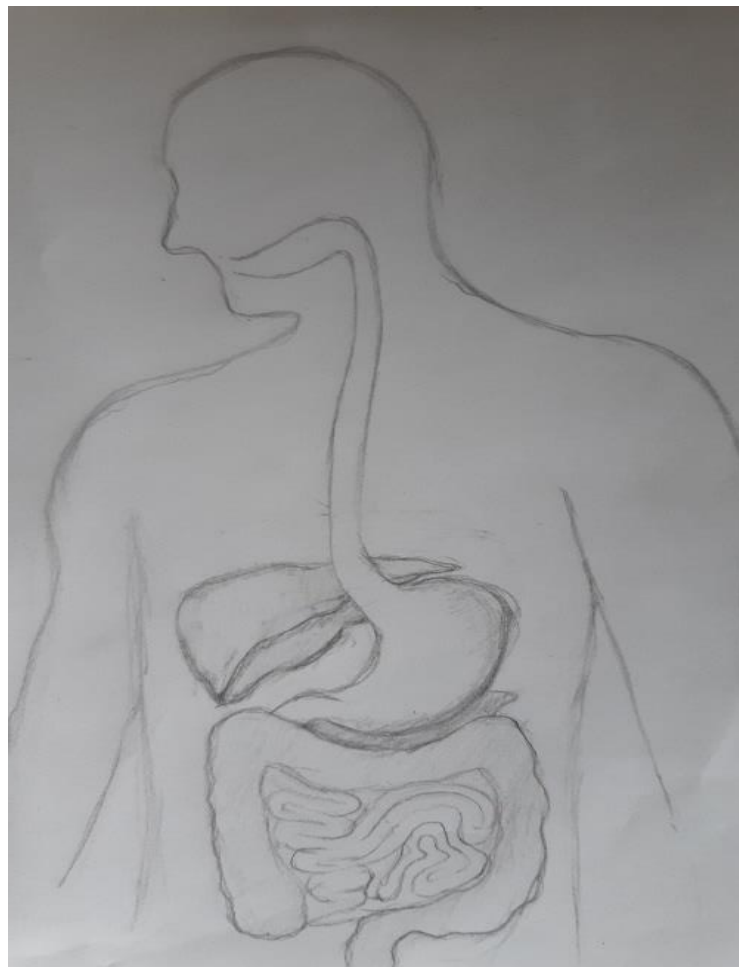
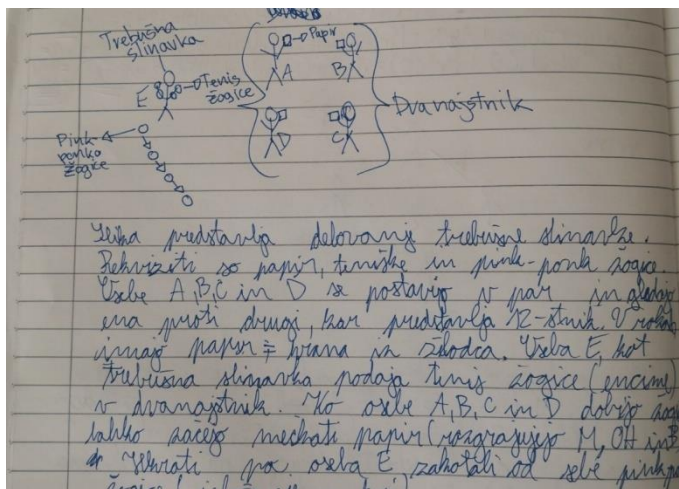
- Končna refleksija učiteljice ob konkretizaciji zastavljenih ciljev:

„Medsebojna povezanost in sodelovanje je prišla do izraza v času korone, ko so učenci svoje koticke prikazali tudi vsem sošolcem in jih umeščali na skupni zemljevid in hkrati o svojih koticčkih tudi pisali, pripovedovali in vse to delili tudi s svojimi sošolci. Učenci so se v delo redno vključevali. Med sabo so komunicirali tudi telefonsko, se spodbujali, si podajali mnenja in si pomagali. Drug drugemu so radi prisluhnili in potrjevali ali negirali njegove ugotovitve ...

V času po pandemiji, z vstopom v šolo se je izrazila močna povezanost sošolcev 4.k.“

Kreativna raba IKT

- Uporaba digitalne tehnologije lahko **predstavlja dopolnitev učnim sredstvom, potem in komunikacijam rednega poučevanja v razredu** (Medveš 2020).
- Skupaj s pedagoškimi delavci in umetniki smo premišljevali o tem,
 - kako tehnologije kombinirati s tradicionalnimi izraznimi jeziki in živo izkušnjo,
 - kako lahko učencem digitalna tehnologija nudi podporo za kreativno izražanje, priložnost za različne miselne izzive
 - in jih motivira, da različna spletna orodja kreativno uporabijo pri učenju.

Končna video animacija:
https://www.youtube.com/watch?v=BD_U5endZX0

**OD UST DO MITOHONDRIJA –
 OŠ Stročja vas** (8. razred, učitelji/ce
 Danijela Škrobar, Nataša Horvatić Dolamič,
 Vitomir Kaučič , plesalka Katja Kosi, stripar
 Ciril Horjak)

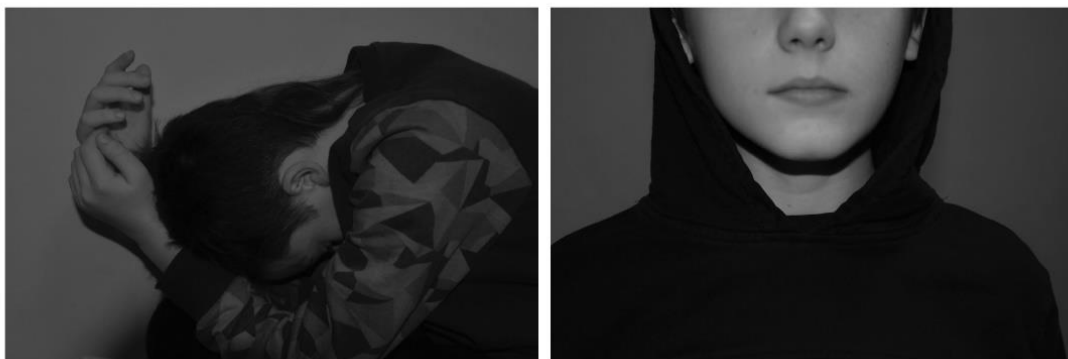
- Refleksija ravnateljice

Delo v projektu je od učiteljic zahtevalo popolno spremembo v načrtovanju, pripravi in izvedbi vzgojno-izobraževalnega dela ter sodelovanje ne le dveh sorodnih predmetnih področij, ampak popolnima drugega pristopa, ki ga omogoča umetnost...

Nova izkušnja v novih okoliščinah – vsekakor si bomo vsi dobro zapomnili potek dela. Ozavestili pa smo tudi spoznanje, da **povezave različnih področij le doprinesejo h kvaliteti poučevanja in učenja** ter omogočajo trajno znanje.

Boljše zaznavanje sebe v času zaprtja šol

- **Umetnost lahko otroke in mladostnike podpre in jih poveže v soočenju z osebnimi stiskami** (Kroflič 2020).
- Iskali smo iskali umetniške medije, ki bi otrokom in mladostnikom omogočili, da se zavejo, kako bivajo v spremenjenih okoliščinah, kako doživljajo svet okoli sebe in kako lahko svoja doživljanja kreativno izrazijo.
- Digitalne zgodbe kot oblika pripovedovanja in opazovanja so se izkazale kot odlično sredstvo, saj tako pripovedovalca kot opazovalca spodbujajo k občutljivi pozornosti
 - kaj in kako bomo pokazali našo zgodbo drugemu
 - in kako se bomo odzvali na stisko, bolečino, doživljanje, o katerem nam drugi pripoveduje skozi fotografijo.
- »Zgodba, moja ali tvoja, je tisto, kar nas združuje, in dožni smo spoštovati zgodbe drugih in se iz njih učiti« (Clandinin idr. 2016).

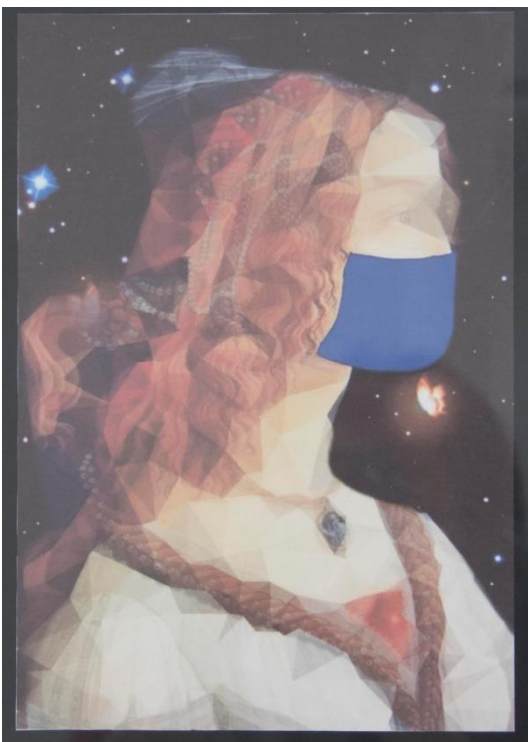
DUH ČASA, Srednja oblikovna šola Maribor (2. letnik smer, medijski
tehnika, učitelj Stevan Čukalac, fotograf Luka Dakskobler), avtorica fotografij Nuša Mlakar

- Refleksije umetnika

... Kar nekaj zgodb je obravnavalo depresijo, praznine, odtujevanje in osamljenost, s čimer so iz prve roke izpričale posledice zaprtja države in omejevanja stikov, kot ga občutijo mladi ... po pogovorih z avtorji menim, da je za mnoge proces izdelave tekom delavnice postal način osmišljanja svojih občutenj, njihova validacija in neke vrste lajšanje teže našega časa, mogoče celo terapija.

Vzpostavljanje aktivne države v svetu in naslavljanje problemov, povezanih z digitalizacijo življenja in izobraževanja

- Preko umetnosti smo želeli spodbujati subjektifikacijo otrok in mladostnikov, **vzbuditi željo po eksistiranju v svetu kot subjekti.**
- »Pri vzgoji in izobraževanju skozi umetnost ne gre za spodbujanje ekspresij (izražanj), temveč za to, da otroke in mladostnike vključimo v dialog s svetom, da ... v njih prebudimo željo biti v svetu, s svetom in ne samo s samim seboj. Tako lahko njihove ekspresije (izražanja) 'srečajo' svet – materialno in socialno, in takšna srečevanja lahko pomenijo vstopno točko za premišljevanje, kaj pomeni bivati v svetu ... na način biti v svetu, brez da zasedem center sveta.« (Biesta 2015)

VEČER ☰

Maribor 20°C

NAROČNINE TISK

Slovenija Moj Maribor Lokalno Kronika Svet Šport Kultura Zabava Prosti čas Kvadrati Moj uspeh

Ljutomerski gimnazijci pogumno o težavah mladih

A. Nana Rituper
Rodež, Vestnik

IZBRANO

(POGLEJ) Pogumna PCT poteza vlade in lepota državljanske nehvaležnosti. Postali smo kultura izjem

Osnovna šola Franca Rozmana - Staneta Maribor: Proticepitski učitelji prepovedali opravljati delo

"In če bi jo zaužil otrok?" Skuhal hrenovke, od njih pa je "odstopila plastika". Kaj odgovarjajo na ZPS?

Lepa športna voditeljica o intimnih fotografijah, ki so pristale na spletu: Mislija sem, da je življenja konec

UPOR, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer (1. letnik, učitelji/ce: Franci Čuš, Katja Peršak Hajdinjak, Nina Balažek, Tanja Trajbarič, Lopert, Karolina Erjavc, Jernej Jakelj, Dunja Zupanec, Ludvik Rogan, Barbara Špilak, Tatjana Rozmarič Poštrak, Svetlana Kos; umetniki/ce in KU: Kino art mreža, Koroška galerija likovnih umetnosti, publicistka Tea Hvala, slikarka Nevena Aleksovski, multimedijka umetnica Valerie Wolf Gang, fotograf Matej Peljhan, plesalec Žiga Kranjčan, režiser Andrej Jus, glasbenik Peter Kus)

- Refleksije dijakov

Umetnost me je nagovorila k razumevanju upora in k akciji tako, da sem pomislila, da se meni nekatere stvari tudi ne zdijo prav in sem dobila motivacijo za preprečitev tega. Izrazila sem se s pomočjo govora, ki sem ga napisala. Razmišljala sem predvsem o nasilju med fantom in punco, na kar nas je tudi opomnila umetnica, s katero smo ustvarjali. Pomagala mi je nadgraditi govor in je podpirala mojo idejo.

Zame je tema Upor bila zelo zanimiva, saj sem se skozi ples borila proti težkim čarom, ki so ~~se~~ bili zadnje leto. Zame je ta način bil zelo funkcionalen, saj sem se z plesnimi gibi zelo sprostila in sem našla nek mir pri sebi. Ta način mi je bil zelo v oporo, saj je hkrati pri sprostitvi prinesel obilo zabave z prijatelji v šoli. Pridobila sem nek plesni način, ki mi zelo pomaga pri sprostitvi, da pozabim na šolo in uživam v trenutku. Mislim, da je vsakemu izmed nas meka vrsta, ki si jo ~~ta~~ izbral bila v zelo veliko pomoč,

Poglabljanje učnih vsebin z rabo umetniških jezikov (metafor)

- **Raba metafore je tista, ki dopušča, da vzniknejo novi svetovi, da se razširi horizont lastnega samo-razumevanja (Ricoeur 1991), vzpostavlja se raziskovalni odnos z realnostjo, ki »... našim mislim dovoljuje, da se odprejo in zlomijo rigidne meje, ki so običajno postavljene; o njej razmišljam kot o 'prazničnem mišljenju' ... « (Vecchi 2010).**

PLJUČA

Življenje se prične z vdihom in konča z izdihom. To nalogo nam omogočajo dihalna. Osrednji organ dihal so pljuča, v katerih se vrši izmenjava plinov med krvjo in zrakom. Ostali deli dihal služijo za prehod zraka. Pljuča so parenhimatozni organ, zgrajen iz bronhialnega vejaja, ki ga in vezavo. Vstop v prsni votlini, torej v samem ovojju telesa, zavarovane z ograjenim reber.

Drevesa so pljuča planeta, saj parabolajo ogljikov dioksid in proizvajajo kisik

Bronhiji so sestavljeni iz številnih tanjših vej, ki so zgrajene enako kot sapnik. Sapnik izhaja iz grla navzdol, do četrtega prsnega vretenca, kjer se razcepi v dve sapnici, ki se končata ob pljučni lini. Ograjeno je iz podivrsato oblikovanih hrustančastih obrobov, ki so med seboj povezani z vezivom in gladkim mišicem. Obrač je odprt proti požirniku, da se bo pri požiranju večjega zaloga hrane lahko razširi. Sluznice pokrivajo mišičke in ima veliko žlez. Sapnica se naprej cepita v večerjske sapnice. Ti pa v segmentih. Ti se cepijo dalje v dihalne bronhiole, od katerih potekajo celiularni vodi, ki imajo izrasle, alveolarne vrečke, iz katerih se bočijo številni pljučni mešički.

Pljučni mešički so razširitev najtanjših vej. Napolnjeni so z zrakom in v njih se izmenjujejo kisik in ogljikov dioksid med krvjo in zrakom. Najtanjšje vejice in mešički sestavljajo respiratorno površino pljuč, kjer se izmenjujejo plini. Izmenjava plinov poteka skozi respiratorno membrano po načelu difuzije.

Pozledice dolgotrajnega kajenja so lahko kronične.

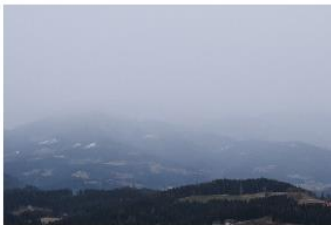
Rak na dihalih, ki ga v večini povzroča kajenje, je vsek izmed najpogostejših posledic. V nekaterih primerih, na primer pri raku grla, je potrebno narediti operativno luknjo, skozi katero lahko človek spi normalno dolgo.

Rastline proizvajajo kisik, da lahko živimo, dihamo

Živa bitja ogljikov dioksid vračamo rastlinam in posovi se cikla kazenja.

Zrak ima veliko vlago v našem življenju, zato je prav, da veliko hodimo v naravo, saj je zrak v mestu bolj onesnažen.

Ali je svet še vedno absurdna, da vemo, da določeno visokog Z visokim izdihlojem smo i bližje, z vsako stotinko stopimo en korak proti njej.

Pomembno je, da se začnemo hitro zavedati vpliva slabih navad ter pomislimo nase, na druge, in seveda tudi na naravo – pljuča planeta.

SAŠA KELC

METAFORIKA TELES, Srednja zdravstvena šola Slovenj Gradec (2., 3., 4. letnik ZN, učiteljice: Brigita Rapuc, Darja Skutnik, Sabina Jurhar, Lucija Kompan; umetnik: fotograf Luka Dakskobler)

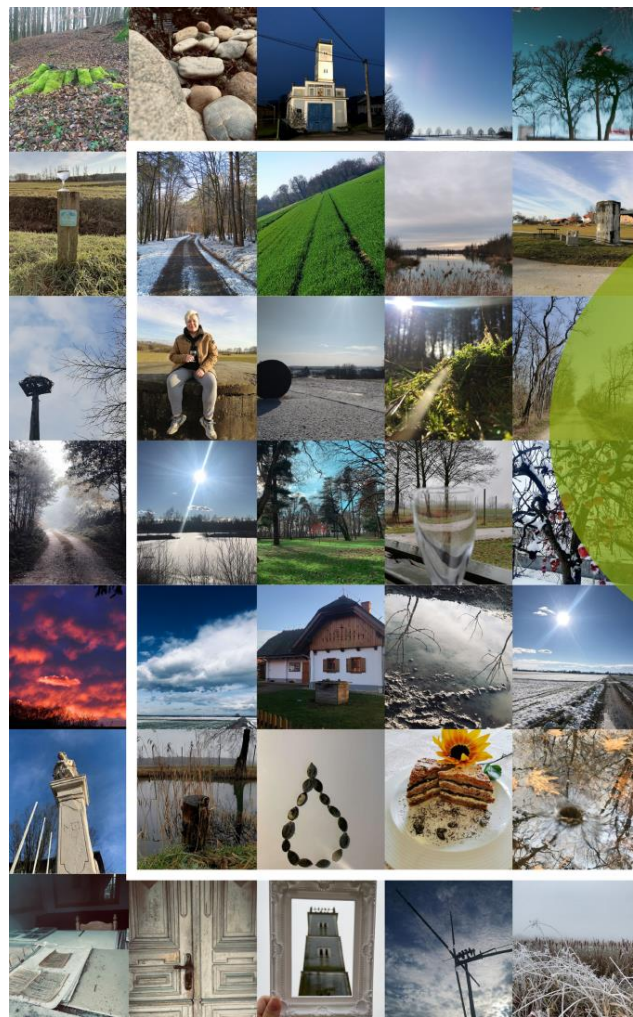
- Refleksije dijakov

„Veliko smo ponovili glede snovi pri anatomiji, saj bomo to tudi potrebovali, dijaki pa osvežujemo znanje iz treh predmetov. Projekt se mi je zdel zanimiv, fotograf se je osredotočil na vsakega dijaka posebej, kar je bilo v zelo veliko pomoč.“

„Snov smo bolje razumeli, saj smo se bolj poglobili in si organe tudi na drugačen način razložili.“

Učne vsebine povezati z učenjem v realnem okolju

- **Vsebine iz učnih načrtov je pomembno povezovati s pojavi iz lokalnega okolja, učenje pa vsaj deloma iz šol in domačih sob prenesti v realno okolje.**
- ... na ta način se vzpostavljajo povezave med informacijami, osebnimi stališči in oblikovanjem pomenov ter kontekstualizacija šolskega znanja (Kroflič 2020), hkrati pa se oblikuje učna skupnosti, v kateri mladostniki izmenjujejo svoje poglede, izkušnje in znotraj katere se lahko dogaja tudi preverjanje učnih dosežkov.

47

TUDI MOJ KRAJ JE DEL SLOVENIJE, Srednja šola za gostinstvo in turizem Radenci (3. in 4. letnik SSI, smer turizem, učitelji: Elvira, Štumpf, Zdenka Jelenovec, Jerneja Matjašič, Mateja Rožanc Zemljič, Tanja Škrilec Švegl, Darja Zlatnik, Alojz Gabor, umetniki: Terra Vera – Jana Milivojević, fotograf Tadej Bernik, pripovedovalka Špela Frlic)

- Refleksija umetnikov

*... Teme in usmeritve za razvoj itinerarijev smo črpali iz lokalne zgodovine, osebnih zgodb in izkušenj vpetosti mladih v prostore, ki jih obdajajo. Raziskovali smo širino in raznolikost svetov pred lastnim pragom in hkrati »udomačevali« pojme odgovornega, trajnostnega in vključujočega turizma. **Na ta način smo dokazali, da lahko potujemo celo takrat, ko smo omejeni z našimi občinami, če se le dovolj poglobimo v zgodbe, ki nas obdajajo...** Dijaki so zgodbe zasledovali, jih našli in ponotranjili, jim vdihnili novo življenje. Zdaj je čas, da jih na pristen in doživet način delijo z obiskovalci.*

Dosežke projektov predstaviti širši javnosti v lokalnem okolju

- Eden od ciljev projekta SKUM je krepitev vrtca oziroma šole kot kulturnega stičišča v lokalnem okolju. S tem VIZ
 - obogati kulturno življenje v domačem kraju,
 - otroci in mladostniki pa bolje osmislijo pomen lastnega umetniškega ustvarjanja, saj s tem pokažemo, da njihovo ustvarjanje jemljemo resno.

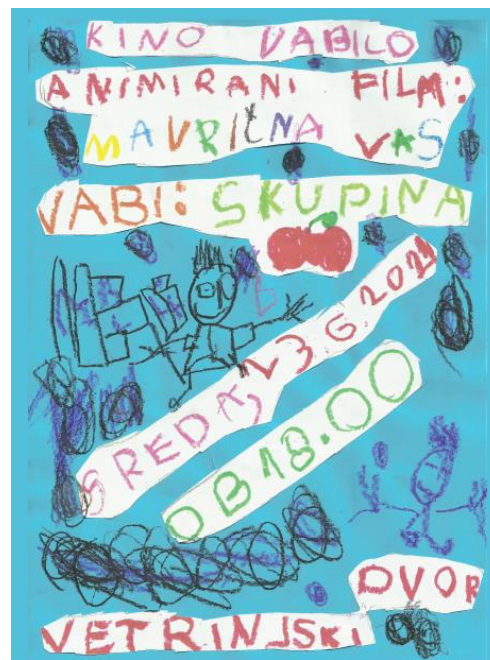
Ko je bilo druženje v različnih oblikah spet mogoče ...

Upor – shod mladih na mestnem trgu v Ljutomeru (Gimnazija Ljutomer)

Idemo – predstavitev turističnega vodiča po Pomurju na dvorišču šole, Srednja pola za gostinstvo in turizem Radenci

Operacija sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Mavrična vas – Premiera animiranega filma v Vetrinjskem dvoru v Mariboru, Vrtec Ivana Glinška Maribor

Metaforika teles – razstava fotozgodb v mestnem središču Slovenj Gradca, Srednja zdravstvena šola Slovenj Gradec

Zaključna misel

- V času zahtevnih epidemioloških razmer se je skozi projekt SKUM izkazalo, kako pomembno je predvsem s šolami iskati različne modele poučevanja, da bodo imeli učenci, ki so bili veliko doma in malo v šoli, od pouka čim več, tako z vidika učenja kot sodelovanja in druženja.
- „Umetniški projekti so postali nekakšni mini laboratoriji za raziskovanje možnosti kreativne rabe IKT, ki omogoča tesen osebni stik med umetnicam/-ki in otroki, učenkami/-ci ter dijaki/-njami, naslavljanje vsebin, povezanih s pandemijo in življenjem v fizični izolaciji (ki ni nujno tudi socialna izolacija!), ohranjanje prostora medvrstniškega sodelovanja in stika z najbolj ranljivimi posameznici/-ki, pa tudi možnosti za družbeni angažma v času preventivno zdravstvenih omejevalnih ukrepov.“ (Kroflič 2022)